

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԶ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2, 1893

ԹԻԻ 35

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	ԵՐԵՎԱՆ
Ձինաթափ Հնդիկը	273
Անվտանգելի Հաշիւ	273
Արարչութեան Մինչև Աբրահամ	274
Պատու կինն ինչպէս Ազատեց Կառա	
Խումբը Խորտակուելէ	274
Խորհրդաւ Ունակութիւնը	275
Նախնի Եւ Արդի Ատամնաբուժութիւն	275
Արտաքաւ	276
Գլխաճի Պատրաստութիւն	276
Թղթակցութիւնը	
Կենսագրութիւն Վեր. Աղեքսանդր Հ. Ճէ-	276
Ճիգերն	
Կամաւոր Տրոց Չափը	277
Ձեռնարկութիւն ի Եօղուն Օլուգ	278
Նամակ Ատաբաղարէ	278
Աղբեր	278
Հանգէս Քաղաքական	279
Դրամական	280

ԱԿԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղոյ համար
կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4
մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրու-
թեան վրայ է: Մէկ քերքի գինն է 30 փարս:
Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան
եւ քղբատարութեան պատկանելի ամէն
գրութիւնը պարտին ուղղուիլ առ. Մր. Հ.
Ս. Պարնգըմ, Ամերիկացի խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարաց Ընկերութեան Կողմանէ
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԵՂՄ, ՏԵՐՕՐԵՆ-ԽՐԱԳԻՐ

ՁԻՆԱԹԱՓ ՀՆԴԻԿԻ

Շատ քրիստոնեայք, ի մասնաւորի
միսիոնարք և ուղևորք, Աստուծոյ պաշտ-
պանութիւնը վայելած են վտանգի ժա-
մանակ: Ասոր մէկ զարմանալի օրինակը
տեսնուեցաւ Ամերիկայի մէջ, անցեալ
դարու հնդկական կռիւներուն տեսն:

Գուէյքըրներու կամ Բարեկամաց
յարանուանութեան պատկանող քանի
մը անձինք ծառի կոճղերէ պարզ աղօ-
թատեղի մը շինած էին, յորում կա-
նոնաւորապէս կը հաւաքուէին և Աս-
տուծոյ երկրպագութիւն կ'ընէին: Այն
կողմանց զինուորներն անոնց աղբարա-
րեցին թէ հոն վտանգի կ'ենթարկէին
իրենց անձը, և զանոնք հրաւիրեցին
գալ ամրացեալ բանակին պաշտպա-
նութեան ներքեւ: Սակայն այս հրաւերը
թէև շատ սիրով եղած էր, չընդուն-
ուեցաւ Գուէյքըրներէն, որք պատաս-

խանեցին թէ իրենց ժողովները պիտի
չարունակէին սուրբական տեղոյն մէջ:

Քանի մը օր յետոյ երբ անոնք լու-
աղօթքի պարապած էին, խումբ մը
Հնդիկներ, պատերազմի դոյնով ներ-
կուած և ոտից ցզլուի զինուած, գաղտ-
կերպով պաշարեցին աղօթատեղին: Նախ
իրենց առաջնորդը ներս նայելով աղօ-
թատեղին մտաւ. ապա ուրիշներ ալ
մտան: Ասոնք ապշութեամբ նայեցան
պարզ հագուստներով իրենց առջև ան-
չարժ նստած արանց, կանանց և տղայոց
վրայ: Վսեմ պատկառանք մը կարծես
կը տիրէր աղօթատեղոյն մէջ: Մինչև
իսկ Հնդիկը զգային զայն, և ծեր ժո-
ղովկաններէն միոյն մէկ նշանին վրայ
նստան և համբերութեամբ սպասեցին
մինչև որ պաշտամունքն աւարտեցաւ:
Ապա այն օտարտի այցելուք հրաւիր-
ուեցան աղօթատեղոյն մօտ բնակող
Գուէյքըրի մը տունը: Հիւրընկալն ա-
նոնց առջև հաց և պանիր դրաւ, զոր
ախորժով կերան: Ապա հանդարտու-
թեամբ իրենց ճամբան դացին:

Սակայն մեկնելէ առաջ Հնդկաց պետը
մէկ կողմ կանչելով իրենց հիւրընկալը՝
ըսաւ անոր. «Երբ Հնդիկներս այս տեղ
եկանք, մեր միտքն էր սպաննել մեր
դուած բոլոր ճերմակ մարդերը: Սակայն
երբ տեսանք որ ճերմակ մարդիկը հրա-
ցան և սուր չունէին, և ամէնքն ալ
հանդարտութեամբ, խաղաղութեամբ
Մեծ Ոգւոյն երկրպագութիւն կ'ընէին,
Մեծ Ոգին ըսաւ մեր սրտին. «Վնաս
մի տաք անոնց: Վնաս մի տաք անոնց»:
Հնդիկը զայս ըսելով բարեկամաբար
սեղմեց հիւրընկալին ձեռքը և մեկնե-
լով իւր հետ տարաւ իւր ընկերները:

ԱՆՎԱՏԱՀԱՆԻ ՀԱՇԻԻ

Վստահելի կերպ չէ լսի արդիւնքնե-
րուն նայելով չափել մեր կամ ուրիշին
գործը Տէրօյը այգւոյն մէջ: Մեր ջան-
քերէն անմիջապէս ետքը թերեւ տեղի
չունենայ հողիններու դարձը: Աստուծոյ
թաղաւորութեան յառաջդիմութիւնն
ուրիշ բաներու մէջ ալ կրնայ յոյժ
դանդաղ ըլլալ և թէ՛ համբերութիւն

ու թէ՛ հաւատք պահանջել: Անոնք որ
այս տեսակ փորձառութիւններ կ'ունե-
նան՝ թերեւ շատ կը նեղուին, և թերեւ
իրենց ու այլոց կարծեօք յաջողակ դոր-
ծիչներ չեն համարուիր: Սակայն ար-
դարեւ ի՞նչ դիտենք հողերու բաներու
մէջ եղած յաջողութեան վրայ: «Հովը
ուր որ ուզէ՝ կը փչէ, և անոր ձայնը
կը լսես, բայց չես գիտեր ուսկից կու
գայ՝ կամ ուր կ'երթայ. ասանկ ալ
ան ամէնը՝ որ Հոգիէն կը ծնանի» ինչ-
պէս բնական նոյնպէս հողերու աշխարհի
մէջ մասնաւոր նպատակի մը համար
կատարուող գործողութեանց վրայ ի-
րենց արդիւնքներէն միայն բան մը կը
գիտնանք: Մարդկային հաշուոյ համե-
մատ դատելով փրկիչը բաղդատաբար
քիչ յաջողութիւն ունեցաւ իբրեւ քա-
րողիչ: Արդարեւ եթէ յաջողութիւնը —
բաւին այն իմաստով որով մենք կը
գործածենք — պարտի որոշել յարգը
զոր կու տանք մեր և այլոց գործին,
ուրեմն Պետրոս առաքեալ շատ աւելի
յաջողակ քարողիչ էր քան մեր փրկիչը:
Այս նկատողութեամբ կը հետեցու-
նենք թէ աշխարհի յաջողութիւն կոչա-
ծէն զատ բան մը պարտի ըլլալ չափը
որով հաշուուի քրիստոնէական գործոյ
յարգը և արդիւնաւորութիւնը: Պեն-
տեկոստէի օրումն Պետրոսի քարոյցն
առաջ երկար ատեն սերմ ցանուած էր:
Մարգարէները և ի վեր քան զամե-
նայն Յիսուս ինքն ցանած էին այս
սերմը, և Պետրոս ու միւս առաքեալք
«անոնց աշխատանքին մէջ» մտան: Իւ-
րաքանչիւր սերնդեան քրիստոնեայ գոր-
ծիչներն իրենց նախորդ սերնդեան գոր-
ծիչներուն աշխատութեանց մէջ կը մըտ-
նեն: «Ուրիշները աշխատեցան, ու դուք
անոնց աշխատանքին մէջը մտաք» Աւե-
տարանի պաշտօնեայ մը, երկար տա-
րիներ աշխատելով քիչ յայտնի ար-
դիւնք կը տեսնէ, մինչ անոր կրնայ յա-
ջողուիլ ուրիշ մը, որոյ գործը հողերու
բաղէս շատ արդիւնաւոր կ'ըլլայ: Սա-
կայն այս վերջինը ո՛րչափ քիչ գործ
ի գլուխ պիտի հաներ եթէ առաջինը
հաւատարմօրէն սերմը ցանած չըլլար:

«Ուրիշը կը սերմանէ և ուրիշը կը հնձէ»
սակայն մէկ է անոնց աշխատութիւնը :
Սերմանողին գովեստը պէտք չէ տալ
հնձողին, վասն զի հնձելու էական պայ-
մանն է սերմանելը : Երկուքին ալ պէտք
է հաւասար պատիւ տալ :

ԱՐԱՐՁՈՒԹԵՆԷՆ ՄԻՆՁԵՒ ԱՐԱՀԱՄ

2.

[Խմբագրական]

Սուրբ Գրոց առաջին համարը կ'ըսէ,
«Սկիզբէն Աստուած երկինքն ու երկիրը
ստեղծեց» :

Նիւթական տիեզերքն իբրեւ իրողութիւն
կը տեսնենք : Ի՞նչպէս գոյութեան եկաւ :
Ոմանք կ'ըսեն թէ նիւթն ի յաւիտենից
գոյութիւն ունեցած է : Այս տեսութիւն
Աստուածութեան մը գործողութիւնը չեն-
թաղեր ի հարկէ : Եթէ Աստուած եւ նիւթն
ի յաւիտենից գոյութիւն ունեցած են, եւ
եթէ Աստուած երբեք կատարեալ իշխանու-
թիւն ունեցած է նիւթոյ վրայ, զայն պար-
տաւորելով առնուլ այն ձեւերը եւ հնա-
զանդիլ այն օրինաց զորս կ'որոշէր, նա
պիտի ըլլայ դարձեալ Ամենակարող էակը :
Սակայն ստեղծել բայը կը նշանակէ ոչնչէն
յառաջ բերել, եւ վասնորոյ ժամանակ մը
կար երբ գոյութիւն չունէր նիւթը, որմէ
չիտեւած են երկնային մարմինները եւ եր-
կիրս : «Սկիզբէն» առաջ Աստուած առանձ-
նութեան մէջ յաւիտենականութիւն մը
անցուցած է : Այս այնպիսի խնդիր մ'է
որոյ վրայ մտածել բացարձակապէս անօ-
գուտ է մեզ համար, վասն զի չկայ աղբիւր
մը որմէ լոյս ստանանք այս մասին :

Եթէ երկիրս սկիզբ մը ունեցած է, գիտ-
ուածաւ յառաջ եկած չէ : Բանականութեան
հակառակ է այդ տեսակ բան ըսել : Հաւա-
սարապէս անբանաւոր է երկիրս համարիլ
անանձնաւոր եւ աննպատակ բնական օրի-
նաց արդիւնք : Օրէնք չկրնար կենալ ա-
ռանց օրէնսդրի, եւ անկարելի է նայիլ
ընթացեան գործող մէջ տեսնուած դարձա-
նալի ճարտարութեան եւ յարմարութեան,
եւ չենթադրել իմացականութիւն ունեցող
Արարիչ մը : Սկիզբիցեանք ոմանք կ'ըսեն
թէ ընթացեան մէջ նպատակ տեսնելով Աս-
տուծոյ մը գոյութեան ի նպատակ հանուած
փաստը յօդս' ցնդած է : Ընդ հակառակն, այս
փաստ անհերքելի է : Բանաւոր չէ են-
թադրել որ հեռաձայնը եւ կարի մեքենան
իրենք իրենցմէ ըլլան : աւելի անբանաւոր է
ենթադրել թէ շատ աւելի ճարտարութեամբ
չիտեւած մարդկային աչքը եւ ախանջը եւ
ղած են առանց չիտողի : Եթէ զիտուն մը
չկրնար տեսնել յիշեալ փաստին գորու-
թիւնը, պատճառն այն է որ նա ինքզինք
պատած է իւր իմաստականութեանց ամպով,
ինչպէս հրեառանի մը ինքզինք կը պատէ
իւր ծուխին ամպով : Տիեզերքին գոյու-
թեան միակ կարելի բացատրութիւնը սա է
թէ կամ ի յաւիտենից գոյութիւն ունեցած
է, կամ ստեղծուած է զարմանալի հանճար
ունեցող էակի մը ձեռամբ : Սուրբ Գրքը
կ'ըսէ թէ տիեզերքն այս վերջին եղանակաւ
գոյութեան եկած է : «Աստուած երկինքն
ու երկիրը ստեղծեց» : չըսուի աւստուած-
ներ, այլ՝ Աստուած : Աստուածութեան
միութեան իրողութիւն մ'է որ կ'ուսուց-
ուի այս առաջին համարին մէջ : Գրքին
հեղինակը չլանար հաստատել զայս, այլ
իբրեւ ընդունուած իրողութիւն կը համարի :

ԵՐԿՐԻՍ ՀԵՈՒԹԻՒՆԸ

Սակայն Աստուած երբ ստեղծեց տիե-
զերքը : Ո՞րչափ առաջ էր այն սկիզբը զոր
կը յիշէ սրբազան մատենագիրը : Պարտիմը
զանազանութիւն դնել երկրիս ստեղծման
եւ մարդոյ ստեղծման միջեւ : Երկրիս
ստեղծման ժամանակին նկատմամբ Սուրբ
Գրքը լոյս չտար : Կ'ըսէ թէ Աստուած
ստեղծեց, եւ ապա խօսքին նիւթը կը փոխ-
ուի : Առաջին համարը կը խօսի տիեզերաց
վրայ — «Երկինքն ու երկիրը» — եւ երկ-
րորդը՝ միայն երկրիս վրայ : Առաջին եւ
երկրորդ համարներուն միջեւ եղած միջոցը,
այսինքն այն ժամանակը որ անցած է
սկզբնական ստեղծագործութենէն մինչեւ
այն առեւնը երբ երկիրը «անձեւ ու պա-
րապ» գտնուեցաւ, շատ աւելի երկայն
կրնայ ըլլալ քան թէ այս վերջին ժամա-
նակին եւ ներկայիս միջեւ եղած միջոցը :

Սրբաբնութեան կերպին նկատմամբ եղած
տեսութիւններէն մին է ամպակերպի վար-
կածը (nebular theory) : Թէեւ խնդրոյն
ընթացեան բերմամբ կարելի չէ որ այս
տեսութիւնն ապացուցուի, սակայն գի-
տուններէն ընդհանրապէս ընդունուած
է, վասն զի բանաւոր կերպիւ կը բացատրէ
իրաց ծագումը եւ կը թուի յարմարիլ ա-
տեղագիտական զննութեանց : Յառաջագոյն
անգամ մը բացատրած ենք այս տեսու-
թիւնը, սակայն վերստին բացատրութիւն
մը պիտի տանք :

Ըստ այս տեսութեան՝ արեգակնային
գոյութիւնը ժամանակաւ էր անաղին միգա-
մած մը, կամ ամպակերպ մը, այնքան ըն-
դարձակ որ կը լեցունէր ամենէն հեռաւոր
մոլորակին ոլորտը, եւ իւր կեդրոնը քիչ մը
աւելի խիտ էր քան մնացեալ մասը : Այս
ամպակերպը կը թաւալէր իւր առանցքին
վրայ եւ, մինչ կը կծկէր, բնադիտական օ-
րէնքի մը համաձայն՝ աւելի արագ կը թա-
ւալէր : Արագութեան այս յաւելման ար-
դիւնքն այն պիտի ըլլար որ կեդրոնախոյս
գոյութիւնը մանեակներ պիտի դատէր կեդ-
րոնական զանգուածէն : Որովհետեւ այդ
մանեակները հաւանօրէն իրենց բոլոր մա-
սանց մէջ միօրինակաբար պիտի չկծկէին,
այս պատճառաւ, զիտունք կ'ըսեն թէ,
նիւթը գոլնտեղ պիտի կաղմէր : Այսպէս
բաժնուած առաջին մանեակն եղաւ Նեպտուն
մոլորակը, երկրորդը՝ Ուրանոս մոլորակը,
եւ այլն :

Այս տեսութեան ի հաստատութիւն կը
ցուցուն սա իրողութիւնք թէ մոլորակը
արեւուն շուրջը եւ արեւնեակը իրենց մո-
լորակաց շուրջը կը դառնան միեւնոյն ուղ-
ղութեամբ, եւ թէ անոնց ոլորտները գրեթէ
միեւնոյն մակարդակին մէջ կը գտնուին :
Առաջին իրողութեան պատճառն այն պիտի
ըլլայ որ բոլոր մոլորակները մասնակից են
այն ամպակերպին առաջին անգամ տրուած
շարժման որմէ կաղմուած են, եւ երկրորդ
իրողութեան պատճառն այն պիտի ըլլայ որ
իւրաքանչիւր մանեակ կը բաժնուի ամպա-
կերպին հասարակածէն, ուր կեդրոնախոյս
գոյութիւնն ամենէն աւելի զօրաւոր է :

Յիշեալ տեսութեան աւելի եւս հաստա-
տութիւն կուտայ սա իրողութիւնք թէ ա-
րեգակը դեռ կը կծկի : Կ'ըսեն թէ ապա-
ցուցուած է որ արեգակին տրամագիծը 23
տարուան մէջ մէկ մղոն կը կարծի : Յիշեալ
ուրիշ միջոց չկայ որով կարենանք բա-
ցատրել թէ ուստի՝ կու գայ արեւուն ջեր-
մութիւնը : Հաշուուած է թէ ամէն օր 20
տակառաշափ անուխ այրել հարկ պիտի ըլ-

լայ արեւուն մակերեւոյթին իւրաքանչիւր
քառակուսի ոտնաչափին վրայ, յառաջ բե-
րելու համար այն ջերմութիւնը զոր այս
լուսաւորն այժմ կ'արտադրէ : Կը հաշուուի
նաեւ թէ արեւուն երկրիս տուած ջերմու-
թիւնն անոր արտադրած ամբողջ ջերմու-
թեան երկու երկրիին մասանց մէկն է :

Աստեղագէտք կ'ըսեն, թէեւ ոչ բացար-
ձակ վստահութեամբ, թէ հեռագիտակն ա-
պացոյցներ կուտայ ամպակերպի տեսու-
թեան ճշմարտութեան : Կը կարծեն թէ
ամպակերպներ գտած են զարգացման տար-
բեր աստիճաններու մէջ, որպէս թէ դեռ
յառաջ կ'երթայ կծկելու եւ ուրիշ արեգակ-
նային գոյութիւններ կաղմելու գործողու-
թիւնը :

Սրբ, այս հաւանական տեսութեան հա-
մեմատ, երկիրը նախ լոյծ գոլնտ էր եւ
հաղաւոր դարերու միջոցին հետզհետէ
պղծեցաւ մինչեւ որ կեղեւ մը կաղմուեցաւ
անոր արտաքին մակերեւոյթին վրայ : Այ-
նուհետեւ, երբ կծկումն աւելի յառաջ գնաց,
կեղեւը ճայթեցաւ, եւ տեղ տեղ բարձ-
րանալով լեռներ կաղմեց, եւ տեղ տեղ ցած-
նալով ծովերու աւազանները կաղմեց : Երբ
պղծելու գործողութիւնը յառաջ գնաց ժա-
մանակ մը, որ թերեւս յաւիտենականու-
թեան չափ երկար պիտի թուէր մեզ, այն
ժամանակ երկրին բարեխառնութիւնը յար-
մար եղաւ բուսական եւ կենդանական կե-
նաց համար, եւ յայնժամ սկսաւ վեց արար-
չական աւուրց գործը :

Ամպակերպի տեսութեան մէջ Սուրբ
Գրոց հակառակ բան չկայ : Այս Գրքը
կ'ըսէ թէ Աստուած ստեղծեց երկիրը, սա-
կայն չյայտնեց թէ երբ կամ ի՞նչպէս ստեղ-
ծեց :

ՊԱՌԱՒ ԿԻՆՆ ԻՆՉՁԱԿՍ ԱՊԱՏԵՑ ԿԱՌԱՍՈՒՄԲԸ ԽՈՐՏԱԿՈՒԵԼԷ

Աղքատ ծեր կին մը կը բնակէր Պաթի-
մոր-Օհայոյ երկաթուղոյ գծին վրայ որ
կ'անցնէր վայրի եւ անմարդաբնակ գաւառէ
մը յԱրեւմտեան Վիրճինիա : Պառաւը այրի
էր, եւ ունէր միայն մէկ գոլօտ որ իւր
հետ կը բնակէր կոճղերէ շինուած խճիթի
մը մէջ, մօտ խոր կիրճի մը որոյ վրայ
ձգուած էր երկաթուղոյն կամուրջը :

Պառաւը հոս իւր ապրուստը կը հայթայ-
թէր հաւ սնուցանելով եւ հաւկիթ ծախսե-
լով, նաեւ իրենց եղանակին մէջ հաստ-
պտուղներ եւ ուրիշ մանր բաներ վաճառա-
նոց տանելով : Ստիպեալ էր բազում մղոն-
ներ քալել երկար եւ ձանձրալի ճամբէ
մը դէպ ի քաղաք, հոն ծախելու համար
իւր կողովին մէջ գետեղած բաները :
Դէպ ի քաղաք դացող երկաթուղին կ'անց-
նէր անոր խճիթին քովէն, բայց այնքան
չնչին էր կնոջ ըրած շահը որ ստակ չէր
ունենար երկաթուղոյն անցադինը վճա-
րելու : Ուստի ընդհանրապէս հետիոտն կ'եր-
թար վաճառանոց :

Հուսկ յետոյ երկաթուղոյ տոմակ հար-
ցընող պաշտօնեան տեսաւ դնա որ կը քա-
լէր երկաթուղոյ գծին քովէն կամ երկա-
թուղոյ գիծերուն մէջտեղ գտնուող հե-
տիոտն երթալու ճամբուն վրայէն, եւ բա-
րեբարոյ մարդ մը լինելով՝ յաճախ թոյլ
կուտար նմա շոգեկառք հեծնել առանց
դրամ վճարելու : Նոյն մարդասիրութիւնը
կը ցուցնէին ծերունի կնոջ՝ նաեւ շոգեկա-
ռաց մեքենավարը եւ կասեցուցիչը, եւ կը
զգային թէ չէին անիրաւեր երկաթուղոյ
ընկերութեան շահուց՝ պատաւէն շոգեկառքի

անցագրին չառնելով: Եւ ահա շատ չանցաւ պատահեցաւ արկած մը որ ցուցուց թէ իրաւունքը եւ արդարութիւնն էր ինչ որ անոնք ըրած էին:

Մարտ ամսուն մէջ անձրեւը կ'իջնէր, եւ լեռներէն վար կը խուժէին հալած ձեան եւ սառի գլորող գոռացող հոսանքները դէպի պառաւին տան մօտ գտնուող կիրճը: Գիշերուան մութը կոխելուն հետ բարձրացաւ ջուրը հեղեղը, մինչեւ որ կինը լսեց երկաթուղւոյ կամուրջին ճայթիւնը, վառն զի իւր յենարաններուն վրայէն խախտելով վար ինկած էր եւ իւր ատաղձները դահուաւանդին քարաժայռուտ կողմերուն դարձուած եւ կտոր կտոր ջախջախած էին:

Գրեթէ կէս գիշեր էր: Անձրեւը կ'իջնէր տեղատարափ, եւ թանձր եւ հաւառ մթնոթիւնը կը տիրէր: Կէս ժամ յետոյ կառախուսէր հոն պիտի հասնէր: Գծին վրայ չկար հեռագիր, եւ կայանը իրարմէ շատ հեռի կը գտնուէին: Պառաւն ինչպէս կըրնար կառախուսել իմացունել մօտալուտ ահաբեկ արկածը: Իւր բնակարանին մէջ հագիւ ունէր ճարպէ մօմ մը, եւ չէր կրնար ճարպով կամ ձէթով, եթէ ունենար իսկ, վառել լոյս մը որ մէկ վայրկեան տոկար հովի եւ անձրեւի այդ փոթորկին մէջ:

Վայրկեան մը պէտք չէր որ կորսուէր, եւ կնոջ միտքը վայրկեանի արագութեամբ կը գործէր: Նա կտրեց իւր միակ մահճակալին չաւանները: չալկեց անոր մերկ ցիցերը եւ վրայի եւ քովի ձողերը: Իւր դուստրն ալ հետեւեցաւ իրեն՝ առնելով իւր երկու փայտէ աթոռները: Զառ ի վեր հողակոյտին վրայ ելան մագլցի, հոն դիզեցին բոլոր իրենց տնական կահ կարասին երկաթուղւոյ գծին վրայ՝ միայն քանի մը ձողաչափ հետի խորտակեալ կամուրջին ահաբեկ վայրէն որ կը խոխոջէր գոռացող հեղեղին յարուցած կարկաշատահանքէն: Կառախուսելին բոմբիւնը եւ շառաչիւնը հասաւ հեռուանց անոնց ականջին ճիշդ երբ նոքա վառած էին իրենց տան այն լաւ մը չորացած կարասիները: Ստորոյ կը բոցավառէր գիշերը, արձակելով իւր կարմիր եւ փողփողուն լոյսը երկաթուղւոյ գծին երկայնութեամբ: Տասնեւհինգ վայրկեանէն պիտի սկսէր մարիլ: Բայց պառաւը կարող պիտի չըլլար վերստին բոցավառել զայն կանաչ թաց փայտով:

Կառախուսելին որոտումը բարձրացաւ: Կրակէն հինգ մղոն միայն հեռի կը գտնուէր ժամանակին պիտի տեսնէին արդեօք զայն: Պառաւը պատուեց հանեց կոնակէն իւր բրդեղէն կարմիր շրջագլխոտը եւ կապելով զայն ձողի մը ծայրը, վազեց գծին վրայ ելաւ եւ վառելով զայն, կը ձօճէր իւր երկու ձեռուներով, մինչ գոստորը քիչ մը առջեւէ իւր զլխուն շուրջը կը դարձունէր աթոռի բոցավառ ձող մը:

Մօտալուտ վտանգին անգէտ հարիւր ուղեւորաց կեանքերը կախուած էին յաջորդ վայրկեանի ելքէն: Գիտինք կը դողար ձեռուներ կնոջ ոտքին ներքեւ: Շոգեգործւոյն խոշոր կարմիր աչքը երեւցաւ, կու գար կը մօտենար կորագծի մը վրայէն: Կառախուսելը մեծագոյն արագութեամբ կը սլանար: Բայց կասեցուցիչ պաշտօնեայն իւր բոլոր զօրութեամբ կը ջանար կը ճգնէր կեցունել անուոց ընթացքը: անխնորհուն թաւալումը հետզհետէ յամրացաւ, եւ ի վերջոյ կեցան ճարձատող կրակին քով, որ տակաւին բաւական լոյս կ'արձակէր եւ կը

ցուցնէր խորտարորտ եզրները սեւ անդունդին ուր, եթէ պառաւին նշանը չըլլար, պիտի զոռէր կառախուսը բոլոր ուղեւորներովն հանդերձ, եւ պիտի բերէր այնպիսի անաւոր եւ սոսկալի մահ եւ կորուստ, որոյ վրայ մտածելն իսկ սարսափ կ'աղղէ մարդուս:

ԽՈՐՀԵԼՈՒ ՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ունակութիւնը ա՛յնպէս կ'իշխէ խորհրդոյ մէջ՝ որպէս գործոյ մէջ: Շատ անգամ կը տեսնենք այնպիսիներ որոց խորհրդոյ գիծերը գլխաւորապէս մի եւ նոյն խոռոչին մէջ կը դառնան, անոնք թէ՛ վերաբերին արուեստի, թէ՛ գիտութեան, թէ՛ քաղաքականութեան, թէ՛ հարստութիւն հաւաքելու, եւ թէ՛ համբաւոյ սիրոյ: Նոցա խորհուրդներն այնպէս հաստատուն ունակութիւններ կ'ըլլան ինչպէս որ եւ իցէ բան մը զոր սովոր են կատարել իրենց ձեռամբ: Կը գտնուին այնպիսիք որոց միտքերը կը տատանին աստ եւ անդ՝ պարագայից ամէն անցաւոր հովի հետ, եւ այնքան երկար ժամանակ կը շարունակեն այդ գործողութիւնը որ այլ եւս մտային ունակութիւն կ'ըլլայ այն: Այլը ստացած են անձը կառավարելու ունակութիւն, ո՛չ միայն գործնականին մէջ, այլ եւ իրենց լո՛ւն խորհրդոց մէջ: Յաճախ գործադրութեամբ ստացած են կարողութիւն կեդրոնացունելու իրենց միտքերը առարկայի մը վրայ առ ժամանակ մի, եւ դարձունելու ուրիշ առարկայի՝ երբ ուղեն:

Դարձեալ, եթէ կարող ինչէնք քննել մարդոց գաղափարները, թերեւս պիտի հիանայինք տեսնելով թէ անոնցմէ ո՛րչափն աւելի ընծայելի են ունակութեան քան տրամաբանութեան: Ի մանկութեան մարդ անհերքելի ճշմարտութիւն կը համարի ամէն ինչ որ կը լսէ այնպիսի անձերէ որոց վրայ ակնածութեամբ եւ մեծարանք կը նայի: Ե՛րբ եւ լսէ որ անոնց որ եւ իցէ մէկ դաղափարը կը քննադատուի ուրիշներէ, կը վշտանայ եւ աւելի եւս կը յարի անոր: Այս գաղափարը մտաց հաստատուն ունակութիւններ կ'ըլլան անոր: Կը նկատէ զայնս իրեւ ստուգութիւններ, եւ կասկածով կը նայի այնպիսեաց վրայ, որ չեն ընդունիր այն գաղափարները: Բայց եթէ զայնս պաշտպանել կոչուի, կը չիտթի կը շուարի: Անոնք իրենն եղած են լոկ որդեգրուելով: Ինք երբեք իրաւունք ունեցած չէ ճշմարտապէս իւրը կոչելու զայնս, ստացած չլինելով հետադրութեան ծանր մտաւորական աշխատութեամբ:

Այս է պատմութիւնը մեր ամենէն սիրելի գաղափարներէն շատին, հիմը՝ որոյ վրայ մեր հաղարաւոր գաղափարը կը կանգնին գիտութեան մէջ, ընկերականութեան մէջ, բարոյական ուսման մէջ, աստուածաբանութեան մէջ: Ունակութեամբ խորհելու այս սովորութիւնը, եթէ ընդհանրանայ, վախճան կու տայ բոլոր յառաջդիմութեան եւ խոյ եւ խափան կ'ըլլայ այնմ: Բարեբաղդապէս միշտ կը գտնուին արք եւ կանայք որ կը հակառակին այս հակամիտութեան — ռահվիրայք մտաւորական յառաջդիմութեան: Այսու ամենայնիւ նոցա ջանքը պարտի լինել մէն մի մարդու օգնել մանաւանդ որ ձեւացունէ բուն իւր գաղափարները հասկանալի եղանակաւ քան իրենց տեսութիւնները տպաւորել ուրիշ միտքերու վրայ:

ՆԱԽՆԻ ԵՒ ԱՐԴԻ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԹԻՒՆ

(ՏԵ. Է. Դ. Զ. Ռ. Ե. Դ. Զ.)

Ակռաներու օդաւարութիւնը եւ կարեւորութիւնը ճանչցուած է յորմէ հետէ մարդս կ'երեւի այս մոլորակին վրայ: Երբեք չենք կարող դիտել թէ կանխագոյն դարուց մէջ ո՛րքան խնամով ուշադրութիւն կը տրուէր անոնց: Սուրբ Գրոց յայտ մասին ակնարկութիւններէն պարտիմք հետեւեցունել թէ արժանաւոր յարգ կ'ընծայուէր ակռաներուն: Թէպէտ կարելի չէ ըսել ճիշդ թէ երբ սկսաւ ատամնաբուժութեան արհեստը, դիտենք սակայն թէ Եգիպտացիք ի գործ կը դնէին զայն շատ դարեր առաջ: Հերոդոտոս (500 Ն. Ք.), գրելով իւր ուղեւորութեանց վրայ յեգիպտոս, որ յայնժամ էր մին աշխարհիս մեծագոյն եւ ամենէն քաղաքակիրթ երկրաց, կ'ըսէ թէ այդ պետութեան մէջ բժշկականութիւնը բաժնուած էր մասնաւոր ճիւղերու, թէ բժիշկներ կը գտնուէին եւ իւրաքանչիւր բժիշկ «մի, եւ ոչ աւելի, հիւանդութիւն դարմանելու կը պարապէր: Բժիշկներէն ոմանք կը դարմանէին աչք, այլք՝ գլուխ, այլք՝ ակռայ եւ այլք՝ ներքին հիւանդութիւններ:» Կը կարծուի թէ Եգիպտացիք եւ Եզրուսկացիք աւելի շատ յառաջ գնացած էին ատամնաբուժութեան մէջ քան այն կանխագոյն ժամանակաց ուրիշ ժողովուրդներ, վառն զի ոսկւով լցուած ակռաներ գտնուած են մումիաներու բերանին մէջ, որմէ կը հասկցուի թէ ո՛րքան յառաջացեալ գաղափարներ ունէին նոքա: Այս ժողովուրդներն առաջին էին բերնին մէջ արհեստական ակռայ դնելու մասին: Պէլլոնի եւ այլք հին գերեզմանաց մէջ գտած են ժանտաթղենու (sycamore) փայտէն շինուած ակռաներ: Արհեստական այս ակռաները կը հաստատուէին լարերով կամ ոսկի թելերով անոնց քով գտնուող բնական ակռաներուն կապուելով: Յամին 1885 նախապատմական ատամնաբուժութեան արհեստով շինուած ակռաներու օրինակներ բերուեցան յԱմերիկա: Անոնցմէ մին էր ոսկի տախտակ որում կցուած էին մարդկային ակռաներ: Այս տախտակը գտնուած էր Եզրուսկեան գերեզմանի մը մէջէն: Ժարտարութեամբ շինուած էր, եւ ես սքանչացայ տեսնելով որ այնպիսի հին ժողովուրդ մը ոսկին գործածած էր այդ նպատակին համար: Թերեւս հնախօսական հետադրութիւնք տակաւին ի յայտ բերին այնպիսի բաներ, որոցմէ ուսանի ներկայ սերունդը: Մենք զարդիս ուրիշ բան չենք ընել, բայց միայն տարբեր ձեւով կը գործադրենք ատամնաբուժական արհեստը, վառն որոյ պէտք չէ մեզ պարծիլ: Նախնի Յունաստան համբաւեալ է իբրեւ «որորան արդի բժշկականութեան»: Հիպոկրատ իրեն մասնաւոր ուսում ըրած էր ակռաները: Արիստոտէլ եւս ընդարձակօրէն գրած է անոնց վրայ: Քանի մը յոյն ատամնաբույժ կը յիշուին կանուխ, 300 թուականին (Ն. Ք.):

Այս պատմական իրողութիւնները կը յիշենք հոս որպէս զի ընթերցողը տեսնէ թէ մինչեւ իսկ այդ հեռաւոր ժամանակաց մէջ արժանաւոր կարեւորութիւն կ'ընծայուէր ակռաներու պահպանութեան եւ զայնս վերստին շինելու: Միջին դարուց մէջ յառաջդիմութիւն ըրին ակռաներն իրենց մասնաւոր ուսում ընող մարդիկ: Եօթներորդ դարուն բազում բժիշկք ի Գաղղիա եւ յԱնգղիա հրատարակեցին ա-

տաննաբուժութեան վրայ դործեր, բայց նիւթոյն վրայ ճառեցին անդամադնական- օրէնքն եւ բնախօսականօրէնքն մանաւանդ քան գործնականօրէնքն: Ատաննաբուժութեան իր- րեւ մասնաւոր արհեստ սկիզբ առաւ անց- եալ դարու վերջին կիսուն, եւ ներկայ դարու սկիզբէն հետեւ արագ զարգացաւ: Արհեստից մէջ անոր գրաւած դիրքէն կը հասկցուի ժամանակին յառաջդիմութեան աստիճանը: Արհեստ մը քան զայն աւելի արագ յառաջդիմած չէ, եւ այս յառաջդի- մութեանց կարեւորագոյնը տեղի ունեցած է վերջին քսան տարիներու մէջ: Շահե- կան է դիտնալ թէ միայն ի Միացեալ Նա- հանգս կը գտնուին իբր երեսուն աստամա- բուժական դոկէճք:

ՍՍՏԱՅԱԻ

Նիւ-Երք+ Լէճքի յօգուածագրաց մին կ'ըսէ թէ սրտի սահմանաց մէջ ցաւեր ընդհանուր են, եւ սրտացաւէ ընդհանուր սարսափը մարդուս կուտայ երեւակայել թէ սրտի հիւանդութիւն ունի երբ ո՛ր եւ իցէ տեղա- կան տկարութիւն մը կ'ունենայ սրտին մերձակները: Բազումը կը կարծեն թէ սրտի ցաւ ունին, մինչ իրենց զգացած ցաւին պատճառն է ստամոքսին ճնշումը երբ կ'ուռի կերուած ուտեստով կամ կաղով: Զղացաւ կամ կուրծքի որմոց մկանական յօդացա- լութիւնը նմանօրինակ ցաւոց պատճառ կ'ըլլան սրտին սահմանաց մէջ, որք զիւրաւ կ'ընծայուին սրտի հիւանդութեան: Մթու- թիւնը, որ կը պատէ սրտին շղային դու- թեան ամբողջ խնդիրը, անկարելի կ'ընէ խօսիլ որոշակի այսօրինակ ցաւոց վրայ: Զանազան զեղօրէք, որ կը յամրացունեն սրտին գործողութիւնը, երբեմն օգուտ կ'ընծայեն: Բայց հարկ է լաւ մը ստուգել նախ թէ սրտան իրօք հիւանդութիւն ունի: Այսպիսի հիւանդութեամբ տառապողը կըր- նան յաճախ բօխչիներէն աւելի լաւ դիտնալ անոր պատճառը: Զկայ պատճառ թէ ընդէր այսպիսի ցաւեր յառաջ բերելու են սոսկում: Մինչեւ իսկ թէպէտ ջղացաւը կամ յօդա- ցաւը տայ ցաւ այդ կողմանց, էապէս վնա- սակար չէ: Այսպիսի ժամանակներ լաւա- դոյն է կենալ չոր տեղ, զգուշանալ հովի հոսանքէ, անձրեւէ կամ խոնավութենէ, եւ ժամերով մնալ սլառկած՝ դիրքով: Այս կուտայ սրտին հանգիստ, եւ աստիճան առ աստիճան կը զօրացունէ զայն: Յաւած կողմանց վրայ տաք եւ չոր բաներ դնել միշտ ազէկ է: Զղացաւէ եւ սրտի հիւան- դութենէ տառապողը պէտք է որ միշտ տաքուկ ասուկակ (ֆաշլէ) կրեն սրտին կողմերը երբ ցաւն է սաստիկ: Այս կ'ար- գելէ ջղացաւը այդ գործարանին, վտան- դաւորագոյն տեղին, մէջ հաստատուելէ:

ԴԻՄԱՃԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Դիմաճն (մաշակում) է ուտելիք պատրաս- տեալ ցորենէ, նախապէս խալիոյ յատուկ, ուր աղբային կարեւոր ուտեստ է: Ի Նիւ Եորք կը պատրաստուի մեքենայիւ, բայց յիտալիա ձեռքով կը պատրաստուի, հետագայ եղանակաւ:

Ցորենին կարծրագոյն տեսակները կ'ընտ- րուին, նախ կը լուացուին եւ յետոյ լաւ մը կը չորցուն արեւին մէջ: Յետոյ այս ցորենը խոշոր կ'աղացուի, կը դրուի թաւայոզ մաղի մէջ օսլան (starch) դատելու համար թելէն եւ կարծր մասերէն: Այնու- հետեւ այս մնացեալը յաջորդաբար կ'անցուի

հետզհետէ բարակցող վեց կարգ մաղերէ, կարծր մասերը թելէն զատելու համար: Այս ըստ երեւութիւն պարզ գործողութիւնը կը պահանջէ մեծ հանձար եւ մասնաւոր ճարտարութիւն, զոր ստանալու համար ժամանակի պէտք կայ: Քանի մը վայր- կեանն անգամ մը իւրաքանչիւր մաղող կը կենայ եւ երեսէն կ'առնու թելը որ կը հաւաքուի հոն, եւ այսպէս բաւական ան- դամ շարունակելէ ետքը կը մնայ մաքուր եւ կարծր փոշին որ կը կոչուի ֆաշլէ եւ կը ճանչցուի «ֆաշլէ» անուամբ: Յետոյ սա կը խառնուի տաք ջրոյ հետ եւ կը փոխարկուի պինդ զանգուածի: Այս զանգուածը լաւ մը կը շաղուուի կարծր փայտէ շինուած հա- տուածակողմի նման երկայն լծակով, որ այնպէս յարմարցուած է որ այս ատաղձը կ'ստանու, եւ այս ոստիւնը յօգուտ կը դո- ծածուի փոփոխակի վերցունելով եւ իջու- ցնելով զայն զանգուածին վրայ, որ յետոյ կը ճնշուի եւ կը շաղուուի ուղղուած վիճա- կին բերուելու համար: Զուարճալի է տեսնել երկու, երեք մարդիկ որ կը նստին այս լծակին ծայրը եւ վեր վար կը շարժեն եւ կը բերեն զայն զանգուածին մէջ, եւ յետոյ թող կուտան որ դարձեալ վեր ցատկէ, որպէս զի վերստին նոր տեղոյ մը վրայ ուղղուի:

Զանգուածը, մէկ ժամ այսպէս խառնուե- լէ եւ շաղուուելէ ետքը, կը դրուի յատա- կը ծակծկած մամուլներու մէջ եւ, երբ ճնշումը կը տրուի, զանգուածը դուրս կու գայ այս ծակերէն դիմաճի ձեւով որ քաջ ծանօթ է: Հարկաւ այս վիճակին մէջ կա- կուղ կ'ըլլայ այն եւ դիւրաթեք, եւ որպէս զի այս զանազան բարակ լարերը իրարու չիփակին, տղայ մը շարունակ հովաճարով հով կուտայ, որպէս զի այսպէս յարուցուած օդոյ հոսանքը կամաց կամաց չորցունէ լա- բերուն դուրսի կողմը եւ արդիւնէ զայն իրար փակելէ: Այնուհետեւ կը կտրուին եւ կը կախուին պամպուէ շինուած դարաններու (բաֆ) վրայ: Մինչ կը կախուին այսպէս, այլ եւ այլ կտորները չեն ունենար հաւասար եր- կայնութիւն, ուստի տղայ մը արագ կ'անցնի անոնց վրայէն եւ երկար ծայրերը փրցու- նելով կը հաւասարացունէ: Զորցունելու գոր- ծողութիւնը պարտի կատարուիլ չուքի մէջ եւ այնպիսի տեղ մը ուր հով չկենայ: Վասն զի եթէ շատ արագ չորցուի, կամ եթէ բարակ կտորները իրարու դարձուին, կը կտրուին: Երբ լարերը բաւական կը չոր- նան, կ'առնուին դարաններուն վրայէն եւ կ'ամփոփուին արկղերու մէջ խուրձերու ձեւով ինչպէս ընտանի է բոլոր նպարավա- ճառաց:

Դիմաճին այլ եւ այլ թանձրութիւնները ձեռք կը բերուին մամուլին շարժական յա- տակները փոփոխելով եւ գործածելով այլ եւ այլ մեծութեամբ ծակերով յատակներ: Մէն մի ծակ ունի կեղրոն որոյ բոլոր- տիքէն կ'անցնի զանգուածը: այսու կը բացուի լարին մէջ ծակը որ դիմաճին ա- ռանձնայատկութիւնն է եւ յորմէ կը կոչ- ուի խողովակաձեւ դիմաճ (սթիւպ-մաշա- ռաւ): Դիմաճը խողովակաձեւ կը պատ- րաստուի, վասն զի եթէ սնամէջ չըլ- լայ, շատ երկար ժամանակ պէտք է չոր- նալու համար երբ կը կախուի դարաննե- րուն վրայ: Նաեւ եթէ չորնայ այդ վիճա- կին մէջ, շատ դժուարութեամբ կ'եփուի, եւ հարկ կ'ըլլայ երկար ժամանակ եռացու- նել: Նաեւ անկարելի է ի գործ դնել զայս միօրինակ: Այնպէս կարեւոր կը համարին

Խալացիք դիմաճին սնամէջ լինելը եւ ա՛յնպէս մեծ թերութիւն՝ անոր ծակ չու- նենալը, որ յիտալիա առակ է ըսել, «Յի- մարը նման է անծակ դիմաճի»:

ԹՂԲԱԿՑՈՒԹԻՒՆԷ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՎԵՐ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ. Զ. ՃԵՃԻՋԵԱՆԻ 7.

Վեր. Աղեքսանդր Ճէճիգեան իւր թէ' անձնական եւ թէ' պաշտօնական կենաց մէջ կանոնաւորութեան հետամուտ էր: Իւր առօրեայ կենցաղն սովորաբար այսպէս էր: Առաւօտեան ժամը 5ին (Ը. Ե.) ելլելով իւր առաջին դործն էր առանձին Սուրբ Գրոց ուսումն եւ աղօթք: Յետոյ նոյն օր- ուան կատարուելիք գործոց կարգադրու- թիւնն ընելով, ընտանեկան պաշտամունքը կը կատարէր, որում կը յաջորդէր նախա- ճաշն ժամը 6½ին: Քանի մը ժամ կը պա- րպէր ուսման, քարոզի պատրաստու- թեան եւ այլ կարեւոր գրութեանց, եւ ժամը 10½ին առննները շատ անգամ ժողո- վըրդային այցելութեան մը երթալով՝ վե- րադարձէն յետոյ ճաշը կը կատարուէր ժա- մը 12ին: Կէս օրէն վերջը կը զբաղէր գրեանց եւ լրագրաց ընթերցմամբ: Ունէր բաւական ընդարձակ մատենադարան մը հայ եւ անգղիական ընտիր գործերու, եւ միշտ կը ջանար ըստ կարի ծանօթ լինել ժամանակին կրօնական գրականութեան: Այս զբօսանքներէն վերջը ընդհանրապէս շուկան կ'երթար ժողովրդային գործաւնու- թեանց համար եւ կամ եղբարց եւ այլոց խանութներն այցելելու նպատակաւ, եւ յաճախ երեկոյեան մօտ դարձեալ տնական այցելութեան մը կ'երթար: Ժամը 6ին ընթերցը եւ ժամը 8ին ընտանեկան խո- րհան պաշտամունքը տեղի կ'ունենար եւ ժամը 9ին քնոյ համար որոշեալ ժամանակն էր:

Իւր տնական կենցաղն ստուգիւ կը ներ- կայացունէր լաւ տիպար մը բարի հօր մը խոհական հոգածութեան: Իւր զաւակաց ճշմարիտ հրահանգութեանը համար կ'աշ- խատէր իւր առաքինի տիկնոջ օժանդակու- թեամբ: Անոնց հետաքրքրութիւնը կը շար- ժէր օգտակար պատմութիւններով եւ կը ջանար զանոնք ընթերցասիրութեան վար- ժեցնել: Անոնց երգեր կը սորվեցունէր եւ ամեն աղբեցութիւն ի գործ կը դնէր կա- նուխ եւ խոր տպաւորելու անոնց սրտին մէջ: Քրիստոնէութեան սուրբ սկզբունք- ներն: Մեծապէս կը բաղձար նաեւ որ իւր չափահաս որդիք միշտ պատրաստ լինին փափագանօք աշխատիլ Տէրոջը գործին մէջ: Իւր ջանքերն ապարդիւն չեղան, զի նորա որդիք իւր ճշմարիտ յաջորդներն հանդիսացած են: Երիցագոյնը այժմ յիտալի- պուրկ աստուածաբանական ուսմանց կը պարապի Նիւ Գոլէճի մէջ, ուր ամենէն յառաջագէտ ուսանողաց մին համարուած է: Երկրորդը Բուպէրթ Գոլէճի ընթացքն ա- լարտած լինելով կոչում ունի անդ ուսուց- չական գործով զբաղիլ: Երրորդը պաշտօն ունի Աւետիքեան խմբագրութեան մէջ: Ա- սոնք ունին տաղանդաւոր քոյր մը եւս որ Հայունհաց Բարձր Վարժարանի ընթացքը աւարտած լինելով ատեն մը ուսուցչու- թեամբ զբաղեցաւ աղջկանց Ամերիկեան Գոլէճին մէջ որ յիւսկիւտար, եւ այժմ կոչուած է ուսուցչի լինել: Հայունհաց Բարձր Վարժարանի մէջ: Կան նաեւ երեք փոքրագոյն եղբայրներ եւս:

վեր. ձեռնարկան երկար տարիներ իւր հովուական պաշտօնն ուրիշ հոգեւոր եւ ուսուցչական աշխատութեանց հետ միասին վարելով, հակառակ իւր զօրաւոր կազմութեան, իւր կենաց վերջին մի քանի տարիներն հետզհետէ կը զգար ֆիզիքական յոգնութիւն եւ տկարութիւն։ Այն ինչ կարգադրութիւն կ'ըլլար որ փոքր ինչ դադար առնու իւր բազմապիսի զբաղումներէն, եւ ահա ի սկզբան թեթեւ երեւոյթով սակայն իրօք վտանգաւոր հիւանդութիւն մը զինքն արդէն պաշարած էր։ Էջ թէ երկրի վրայ այլ յերկինս հանդերձեալ էր նա հանգչիլ։ Իւր խաղաղ մահուան եւ սրտառու յուզարկութեան վրայ արդէն տեղեկութիւններ տրուեցան Աւետիսի 18 եւ 19 թիւերուն մէջ։ Յիսուս տարույ չափ առաջ նախապաշարեալ հասարակութեան ամբողջ մը, ազգայնականներէ զրդեալ, ձեռնարկանց տունը քարկոծելու խմբուած էր բողոքականութիւնը հարուածելու նպատակաւ։ Եւ ահա այժմ աւելի պատուաւոր բազմութիւն մը կը հաւաքուէր նոյն տունը եւ յետոյ բողոքականաց եկեղեցւոյն մէջ աւետարանական ժողովրդեան հետ միասին սգակից լինելու, խորապէս զգալով այն մեծ կորուստը որ տեղի կ'ունենար մահուամբ այն պաշտօնէին, որոյ բարի կեանքն եւ նուիրական աշխատութիւններն այնքան անաչառապէս գնահատուեցան նոյն իսկ լուսաւորչական եկեղեցւոյ վարդապետի մը սրտայոյզ ուղերձով։ Ո՛րչափ մեծ փոփոխութիւն գործած էր կէս դարը հանրութեան մտաց եւ սրտի վրայ։ Ողբացեալ պաշտօնէին մարմինը իւր ժողովրդեան իսկ խնդրանքը ամբողջութեամբ այն եկեղեցւոյն քով որոյ շինութիւնը իւր ձեռնարկութիւնն էր։ Եւ իւր մեծագիւր կենդանագիրն(*) ինքնակալութեան տնօրինութեամբ զետեղուեցաւ ուսումնարանին մէջ Հայուհեաց Բարձր Վարժարանին, ոյր հիմնադիրն եղած էր։ Յիշատակաց դամբանական պաշտամունքներ կատարուեցան ոչ միայն տեղական այլ եւ զբացի եկեղեցեաց մէջ եւ ի Բոսնիայի Գոլէճ։ Նորա նկատմամբ յիշատակութիւններ եղան Բեռլինի, Հայքէսթի եւ Աթենքի էջերուն մէջ, ինչպէս նաեւ անգղիերէն Մէլբուրնի Զէմալ, Ֆրէ Զըլ Մէլբուրն եւ Պրէմիէ Պիլի կոչուած կրօնական լրագրաց մէջ։ Ըր. Քալաթեան իւր դամբանական քարոզին մէջ հետեւեալ ուշադրաւ դիտողութիւններն ըրաւ։ «Ատաբաղարի ժողովուրդն ալ նեղ տեղերէ անցաւ։ Սակաւութիւն, հալածեալ, եւ ճարահատեալ խումբն թէպէտ հաւատքով եւ սրբութեան փառագոյնով մեծ, սակայն քսակով եւ ուսմամբ եւ կարողութեամբ փոքր՝ շնորհաց դուռը կը զարնէր թախանձանքը։ Աղեքսանդր ձեռնարկան գեղադէմ եւ գեղահոգի պատանին եկաւ, իւր բազմը իւր հայրենեաց եւ իւր ժողովրդեան հետ կապեց, որոց համար 36 տարի աշխատեցաւ շարունակ։ Փոքր ամսականով մը կենաց Բանին քարոզութիւնը եւ միանգամայն մանկուոյն դաստիարակութեան հոգն ստանձնեց, երիտասարդները հոգաց եւ կրթեց, զանոնք մարդ ընելու ջանաց, եւ յաջողեցաւ։ Բարձրագոյն եւ լիաթոշակ հեշտին պաշտօններու կանչուեցաւ քանիցս։ Ո՛չ, ըսաւ, ո՛չ, ժողովրդեան հետ պիտի մնամ։ Եւրոպա գնաց, ոմանց պէս առիթ ունեցաւ իրեն բազմ շինելու,

(*) Գծադրեաց հայագիր արուեստագէտ Ներսէս Էֆ. Միւհեանիսեան գարթայցի։

չըրաւ։ Իւր հօտին համար աշխատեցաւ, անոր համար մտաւոր եւ նիւթական պաշար համբարեց... Եւ ինքն աղքատ ապրեցաւ... Քանի՜ գնահատելի են այսպիսի հաղորդիւտ հոգիներ։ Օրհնեալ ըլլայ իւր յիշատակը։ Երախտապարտ եմք։»

Վեր. Աղեքսանդր ձեռնարկան մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր։ Իւր լուրջ բնավորութեամբ, անխնայ նկարագրով, եւ ամբաստի վարուք ամենուն սիրելի եւ ակնածելի էր։ Նորա բարուց մէջ անկեղծ, զիւրադգած, հեղ եւ պարզասէր բնավորութեան մը հետ միացած էին անկախ դատողութիւն եւ յարատեւող հաստատամտութիւն։ Աղօթաւոր եւ հաւատարիմ, նա բոլորովին նուիրուած էր իւր սրբազան պաշտօնին պարտաւորութիւններն խղճի մտքի գործ դնելու։ Ճշմարիտ բարեկամութեամբ քաղցր տոնչութիւն մը կը պահէր թէ՛ աւետարանական բնիկ պաշտօնակցաց, թէ՛ ամերիկեան միսիոնարաց եւ թէ՛ լուսաւորչական եկեղեցականաց հետ։ Գործեց ոչ միայն իւր հօտին հոգեւոր եւ բարոյական զարգացմանը, այլ եւ ընդհանուր հայ հասարակութեան եւ քաղաքին բարեոյն համար։ Աղքու ուղերձներ խօսած է ազգային եկեղեցեաց մէջ, նաեւ քաջաբերած է հայ մանկուոյն դաստիարակութիւնը։ Ատաբաղարի աւետարանական եկեղեցին միշտ երախտագիրութեամբ պիտի յիշէ այն բարի եւ անձնանուէր պաշտօնեայն որ նախանձամբար եղաւ անոր ճշմարիտ դաստիարակը, հովիւը եւ հայրը, եւ որոյ կեանքը, օրինակը եւ գործերը ստուգել պիտի լինին թանկագին յիշատակներ վասն Բիւթանիոյ եկեղեցեաց եւ վասն ողջոյն հայ Աւետարանականութեան։

Վ. Ե. Զ.

ԿԱՄԱՌՈՐ ՏՐՈՑ ԶԱՓԸ

(Շաբ. «Աւետիս»-ի 23 թիւն և վերջ)

Գ. Որպէս զի քրիստոնեայք առատօրէն եւ յօժարութեամբ տան իրենց կամաւոր նուէրներ, եւ այն լեցուն չափով, պէտք է մտածել թէ՛ ո՛րքան աւելի են բարեպաշտ հոգեւոր վայելք աս շաբ. հոգեւոր խաբարը։ Սորա բազմածախ գոհերու փոխան՝ քրիստոնեայն ունի ձրիապարգեւ Գառնի Աստուծոյ պատարագը։ Այն գոհերով՝ միայն ծիսական թերութեանց կ'ըլլար ներում։ Քրիստոսի պատարագաւ սակայն կ'ըլլայ թողութիւն ամէն բարոյական մեղաց։ Իսրայէլ յաւետ մարմնաւոր ծէսերու հրահանգութիւն կ'ընդունէր իր կրօնի պաշտօնեայններէն։ Քրիստոնեայն սակայն կը ստանայ փրկարար ճշմարտութեանց դաստիարակութիւն՝ ի ձեռն պաշտօնէից Սբ. Աւետարանի։ Մոլորական անտեսութեան ատեն միայն Հնգամատեանը կար իրեւ յայտնութիւն Աստուծոյ կամաց։ Քրիստոնեայն սակայն ի ձեռն ունի ամբողջ Հին Կտակարանը, ուր աւելի լոյս կայ մեծ վարդապետութեանց, եւ նա մանաւանդ Նոր Կտակարանի փառաւոր լոյսն ունի քրիստոնեայն՝ պայծառացեալ ի Քրիստոս, որով կեանք եւ անմահութիւն կ'ընդունի։ Հրէից ոմանց վերայ դուն ուրեք կ'իջնէր Հոգին, այլ քրիստոնէից վերայ յաճախ եւ առատօրէն կը տեղան Հոգւոյն շնորհք եօթնարփեան։ Հրեայն զինքն Եհովայի ծառայն կը համարէր, այլ քրիստոնեայն ունի «որդեղրութեան հոգին», որով կ'ազադակէ «Աբրայ Հայր»։ Քրիստոնեայք գիտեն որ «էջ թէ ապականացու արծաթով կամ ոսկիով» են փրկուել, «հապա Քրիստոսի

պատուական արիւնովը»։ Ուրեմն, կ'ըսէ Պօղոս, քանի որ կը հաւատաք թէ այսպիսի «դնով ծախու առնուեցաք. ուստի փառաւորեցէք զԱստուած ձեր մարմիններուն եւ հոգիներուն մէջը, որ Աստուծոյ են»։ Արդ ան որ կ'ընդունի թէ ինք հոգեով մարմնով Աստուծոյն է, այլ եւս իր վաստակի արդեանց եւ շահու տառնեորդ մասէն պակաս կրնայ տալ ի փառս Աստուծոյ։ Եթէ Հրեայն, որ նուազ օրհնութիւն ունէր բայց եւ այնպէս իր բերոյ գէթ երկու կամ երեք տասներորդը պիտի յօժարութեամբ տար, միթէ քրիստոնեայն անկէ պակաս տալ պիտի ուղէ՞։

10. Հրեայք կամաւոր տուրք տալու էին տաճարի եւ պաշտօնէից, զոհերու եւ տօներու։ սակայն այս բաներ թէ՛ իրենց եւ թէ՛ աշխարհի այնքան հարկաւոր չէին, որքան են Կաթոլիկ քրիստոնէի Կաթոլիկ քրիստոնէից։ Հրեայն եթէ կրօնական տուրք չտար, միմիայն խորան կամ տաճար վակեալ կը մնար։ այլ եթէ քրիստոնեայք չտան, բիւրաւոր եկեղեցիք պիտի փակին։ Եթէ Ղեւտացուց տուրք չտրուէր, միայն քանի մը ծէսեր պիտի դադարէին։ այլ եթէ քրիստոնեայ պաշտօնէից չտրուէր, քրիստոնէական պաշտօն եւ հրահանգներ պիտի դադարէին։ Հրեայն եթէ տօներու չերթար, զօհեր չմատուցանէր, մեղաց մէջ չէր կորսուեր։ բայց եթէ քրիստոնէից տրուէր աւետարանիչը չերթան, զՔրիստոս պատարագեալ չքարոզեն, միլիոնաւոր իրենց մեղաց մէջ կորուսեալ կան ահա։ Հրէից ատեն աղքատը ունէին, բայց հիմա զարգացմամբ քաղաքակրթութեան աղքատաց իսկ պիտոյք չատ ու չատ աւելցեր եւ բազմատեսակ են։ Հրէից մէջ մտաւոր կրթութեան այնքան պէտք չկար, որքան է ի Քրիստոնէութեան եւ այս դարուս մէջ։ Հրեայք միայն իրենց ազգին մէջ եւ փոքրիկ երկրի մը վրայ աստուածապաշտութեան կրօնն ու բարոյականութիւն պիտի պահպանէին։ քրիստոնեայք սակայն թէ՛ իրենց մէջ պիտի պահեն զանոնք եւ յայնմ զարգանան, եւ թէ՛ դայն մինչեւ երկրի ծայրերը, լայնածաւալ համայն աշխարհ պիտի տարածեն։ Ուստի քրիստոնէական կրօնի եւ բարոյականութեան դէմ կ'ենին շատ ու բազմապիսի դժուարութիւնք, որոց մեծ ծախքերով կարելի է զիմադրաւել։ Ապա ուրեմն քրիստոնեայք արդեօք ի՞նչ պատճառանք կրնան գտնել որ քիչ տան քան զոր Հրեայք տալու էին։ Ո՛չ ապաքէն ակնհիւս է թէ քրիստոնեայք պարտին աւելի եւ շատ առատ սրտիւ նուիրել իրենց կամաւոր տուրքերն այսքան կարեւոր գործոց ի նպաստ։

11. Այսպիսի պատարագներ կամաւոր տրոց՝ ապաքէն նախնի բարեպաշտ յօժարակամ կը մատուցանէին։ Անոնց մէջ առատաձեռնութեան ոգի կը տիրէր։ Յետ Պենտեկոստէի «հաւատացեալներուն բազմութիւնը մէկ սիրտ ու մէկ հոգի ունէին»։ Եւ անոնցմէ մէկը չէր ըսեր իր ստացուածներէն մէկուն համար՝ թէ ինն է, հապա իրենց ամէն բաները հասարակաց կը սեպէին... Ու անոնց մէջ կարօտութիւն քաջող մը չկար, վասն զի անոնք որ ազարակներու կամ տուներու տէր էին, կը ծախէին եւ ծախուածներուն զինքն կը բերէին, ու առաքելոց ոտքը կը դնէին։ Եւ ամէն մէկուն իր կարօտութեանը նայելով կը բաժնուէր։» Զոր օրինակ, այսպէս ըրաւ Բառնաբաս, որ «ազարակ մը ունենալով, ծախեց ու

ստակը բերաւ առաքելոց ոտքը դրաւ:» Որպէս կը պատմուի Գործոց Առաքելոց մէջ եւ կ'երեւի առաքելական թղթոց խրատներէ, առաքելոց ժամանակակից քրիստոնեայք այսպէս առատաձեռն էին: Այսպէս էին եւ նախնի քրիստոնեայք մինչեւ Դ. դարու վերջերը, որպէս կը հաւատէ եկեղեցական պատմութիւն: Զոր օրինակ, Ֆիլիք Շաֆ, երբ այն դարու քրիստոնեայներու սքանչելի առատաձեռնութիւնը կը բովանդակէ, Լուսիանի, հեթանոս հեղինակի մը, խօսքը մէջ կը բերէ: «Անհաւատալի է,» կ'ըսէ Լուսիան, «տեսնել կարգն, որով այն (քրիստոնեայ) կրօնի ժողովուրդը կ'օգնեն իրարու կարօտութեան: Անոնք ոչինչ կը խնայեն: Իրենց առաջին օրէնսդրոյ առնոց զուրկ դրնր է թէ Դուք ամէնքդ եղբայր էք:»

Հայցենք որ այս ճշմարտութիւն մեր կենօք ալ իրականանայ: Տայր Աստուած որ մենք ալ անոնց պէս ըլլանք առատաձեռն: Իցիւ ի մեզ եւս հանգչի ոգի Գործոցի, որ հարուստ էր, այլ մեզ համար աղքատ եղաւ որ զմեզ հարստացունէ: Այս ոգին եւ շնորհքը երբ տիրէ մեր սրտից, որոշ պիտի տեսնենք թէ Քրիստոսի հասարակութեան շնորհքը կրնար յատկացունել մեր կամաւոր արոց: Անկէ աւելին տալու եւս թող Աստուծոյ Հոգին իւրաքանչիւր ումեք ցուցնէ: Ամէն:

Զմիւռնիա

Ա. Մ. Ի.

ՁԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԵՐԼՈՒՆ ՕԼՈՒԳ

Անտիօքէ իրեւ վեց ժամ հետի լեռնագաւառ մի կայ Մուսա Տաղ անուամբ, որոյ կողին վրայ հաստատուած են հինգ վեց հայաբնակ գիւղեր: Սոցա մին է Եօղու Օլուգ, ուր կատարուեցաւ անցեալ կիւրակէի ձեռնադրութիւն:

Դիւղօրէից այս խմբակն կ'որոշուի մօտակայ գիւղերէն եւ քաղաքներէն ինչ ինչ ընկերական սովորութեամբ, եւ մանաւանդ ընտանեկան լեզուի տարբերութիւնն զիրենք կերպով իմն կողմացեալ կը պահէ իրենց թրքախօս եւ արաբախօս դրացիներէն: Կանայք Թուրքերէն գրեթէ բնաւ չեն դիտեր, եւ իրենց յատուկ հայերէն գաւառաբարբառ մի կը դորձածեն որ «Ինչէնէ կամ Ինչիւն» կը յորջորջի: Անդ, ի դէմ Միջերկրականի խաղաղիկ ալեաց, դժուարամտոյց լերան մի կողին վրայ սփռուած, վաղեմի եւ աւերեալ եկեղեցեաց բեկորներուն վրայ հաստատուած կան եւ կը մնան այս քրիստոնեայ գիւղեր եւ կը պահեն իրենց յատուկ լեզուն եւ աւանդութիւններ: Լեզուաբանն եւ հնախօսն ուսումնասիրութեան առատ նիւթ կրնան գտնել Մուսա Տաղի բնակչաց մէջ:

Աւետարանական քարոզութիւնն շատ տարիներ յառաջ մուտ գտաւ այս ժողովրդեան մէջ: Յօդուածագրին հայրն Պէյթիասի նախկին քարոզիչներէն մին էր: Յաւալի է թէ դործն ակնկալեալ արգիւնքն ունեցած չէ տակաւին: Այս համամատական անյաջողութեան պլանաւոր պատճառներէն մին է կարծեմ լեզուի խնդիրն: Մինչեւ ցայսօր կիլիկեան Միութիւնն կը շարունակէ թուրքերէն լեզուաւ քարոզել Աւետարանն այս ժողովրդեան, որ լեզուաւ, զգացմամբ եւ բնաւորութեամբ հայ է: Երբեք ջանք եղած չէ իրենց բնիկ լեզուն իմաստասիրելու եւ բարեկարգելու: Հետեւաբար իգական սեռն, զոնէ մասամբ, շարկուած է Աւետարանի քարոզութեան կեն-

դանարար ազդեցութենէն: Հարեւաւոր կանայք հանդիսատես եղան Եօղու Օլուգի ձեռնադրութեան. բայց ստուար մեծամասնութիւնն տեսաւ միայն եւ չհասկացաւ:

Ի Եօղու Օլուգ շատ ձեռնադրեալ հովիւներ պաշտօն վարած են. բայց ձեռնադրութեան արարողութիւնն ցարդ կատարուած չէր: Հետեւաբար անցեալ կիւրակէի պաշտօնն նշանաւոր եւ հետաքրքրական դէպք մի եղաւ Մուսա Տաղի բնակչաց համար: Նորընծայ հովիւն է Պրն. Ստեփան Եարփուղլեան որ ուսում առած է Այնթապու կ. Թ. վարժարանին եւ Մարաշու Աստուածաբանական ճեմարանին մէջ, եւ մի քանի տարիէ ի վեր հաւատարմաբար եւ յաջողակութեամբ պաշտօն վարած է ի Եօղու Օլուգ: Ժողովոյն հրաւիրեալ էին Այնթապու Հայրք, Հալէպի, Բէսապի, Անտիօքի եւ Պէյթիասի աւետարանական եկեղեցիք, եւ Պատ. Գ. Ս. Սանտրոս, շրջիկ միսիոնար Այնթապու թեմին: Նորընծային հարցաքննութիւնն տեղի ունեցաւ կիւրակէ առաւօտուն (օգոստ. 6) Եօղու Օլուգի աղօթարանին բակին մէջ: Տեսնելով թէ կարելի չէ ունկնդիր բազմութիւնն պարունակել ու եւ չէնք մէջ, ձեռնադրութեան պաշտօնն կատարուեցաւ գիւղին մեծամեծաց միոյն պարտիզին մէջ երկու հովանաւոր եւ ընդարձակ ընկուզենեաց ներքեւ: Արանց եւ կանանց հոծ բազմութիւն մի, գեղջկական պարզութեամբ զգեստաւորեալ, փութացած էր ընդ ժողովատեղին, եւ մեծ հետաքրքրութեամբ հանդիսատես եղաւ ամբողջ արարողութեան:

Ձեռնադրութեան քարոզն խօսեցաւ Պատ. Մ. Կ. Փափաղեան, եւ պաշտաման միւս մասերն կատարեցին Պատ. Սարգիս Յարութիւնեան, Պատ. Մ. Միսիրեան, հովիւ Հալէպի եկեղեցւոյն, Պրն. Յովհաննէս Կոստանդեան, քարոզիչ ի Պէյթիաս, եւ Պատ. Սանտրոս: Պաշտօնն վերջացաւ նորընծայ հովիւն առաքելական օրհնութեամբ:

Կը յուսանք թէ Տէրն օգտակարութեան լայն ասպարէզ մի բացած է Պատ. Եարփուղլեանի առջեւ, եւ թէ Հոգին Սուրբ պիտի կնքէ եւ ամրապնդէ իւր նոր յարաբերութիւն Եօղու Օլուգի եկեղեցւոյն հետ: Պէյլան Մ. Կ. ՓԱՓԱՅԵԱՆ 9 օգոստ. 1893

ՆԱՍՏԱՎ ԱՍԲԱՐԱՐԷ

23 օգոստ. 1893

Այս տարի քաղաքի խոզակի բերքը շատ յաջող եղած է: Կ'ըսուի թէ 15-20 տարիէ ի վեր այսքան յաջողութիւն տեսնուած չէր: Յորինի եւ դարիի հունձքն ալ շատ լաւ է եւ առատ. սակայն վերջերս տիրող երաշտութիւնը եղիպտոցորենի եւ ծխախոտի բերքերուն բաւական չնափեց, այլ մեծապէս նսպատած է կարգ մը մրգեղինաց, ինչպէս սեխի եւ ձմերուկի, որք յոյժ առատ եւ ընտիր եղած են:

Քաղաքապետութիւնը քաղաքի մաքրութեան մեծ փոյթ ցոյց կու տայ այս օրերս: Խաղաղորդարանք, որք քաղաքին մէկ կեդրոն տեղն են, կառավարութեան հրամանաւ բոլորովին փակուած են եւ ուրիշ տեղ պիտի փոխադրուին: Մասկաւառաց արգելուած է շուկային մէջ ոչխար կամ ուրիշ անասուն մորթել, եւ ուստի քաղաքէն դուրս տեղ մը սպանդանոց մը շինուած է: Փողոցներն մաքրելու եւ հակահիւսկան նիւթեր գնելու համար յատուկ մարզիկ սահմանուած են:

—Հարսանիք կոչուած հիւանդութիւնը փոքր տղայոց մէջ շատ տարածուեցաւ այս ամառ: Մինչեւ ութ տարեկան տղայոց 90 առ հարիւր բռնուեցան. բարեբաղդութեամբ ցանցառ պատահեցաւ:

—Եթէ տեղւոյ մը լրագրաց թիւը այն տեղւոյ մտաւոր զարգացման աստիճանը ցոյց կրնայ տալ մասամբ, հետեւեալ ցուցակէն թող դատուի քաղաքի Հայոց մտաւոր զարգացման աստիճանը: Հայք կը ստանան Հայրենիք 60 օրինակ, Աւետիք (չաբաթաթերթ եւ ամսաթերթ) 23 օրինակ, Բեւառ 8 օրինակ, Մասիս 8 օրինակ, Արեւիկ 6 օրինակ, մէկ մէկ օրինակ ալ ձերբնշնջեալ, Ծաղիկ, Փռնիկ եւ թերեւս քանի մը հատ ալ հայերէն ուրիշ թերթեր: Հայք կը ստանան նաեւ օտար լեզուով լրագրեր, ինչպէս Թայմ, Մոնիթօր, Օրէնթալ, Սասնիկ եւ շատ ուրիշ գիտական եւ կրօնական թերթեր: Որովհետեւ քաղաքի հայ բնակչաց թիւը շուրջ 10,000-ի կը հասնի, միջին հաշուով մերձաւորապէս 900 Հայք մէկ հայերէն թերթ կը ստանան:

Յ. Ս. Ս.

ԱՂԴԵՐ

ՀԱՅՈՒՆՆԵՐ ԲԱՐՁՐ ՎԱՐՔԱՐԱՆ ՅԱՍԲԱՐԱՐ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 6-ին (Ն. Տ.): Փափաքելի է որ բոլոր աշակերտուհիք ճիշդ ժամանակին ներկայ ըլլան:

Դիւղօրէի աշակերտաց տարեկան թ. շալն է 8½ ոսկի օսմ., որոյ 3½ ոսկին պատի վճարուի Ա. շրջանի սկիզբը, 3 ոսկին Բ. շրջանի սկիզբը, եւ 2 ոսկին Գ. շրջանի սկիզբը: Ոչ մէկ աշակերտուհի կրնայ մնալ վարժարանիս մէջ այն ժամանակէն աւելի որոյ համար վճարած է իւր խաւ: Դաշնակի համար տարեկան 3 ոսկի, եւ երգչհոնի համար 1½ ոսկի, յաւելուած ծախան գումար մը կ'առնուի:

Աւելի տեղեկութեանց համար պարտէ գիմել առ Տնօրէնուհին, Միս Լորա Ֆարմի, Ատաբաղար, կամ առ Երուանդ Զէնճիղեան, Ամերիգան Խան, Կ. պոլիս:

ԽՆԱՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐՔԱՐԱՆ Ի ՊԱՐՏԻՅԱԿ

Վարժարանիս նոր տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 6-ին (Ն. Տ.), չորեքշաբթի: Թէ՛ հին եւ թէ՛ նորեկ աշակերտք չիք չափաւոր ներկայ գտնուելու են:

Տեղեկութեանց համար գիմել առ Մր. Փիթ, ի Պայպըլ Հառաւ, կամ առ Տնօրէն, Մր. Բապըթ Զէմպըր, ի Պարտիզակ:

ԱՂԴԱՆՆԵՐ ԱՍԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՒԷՃ ՅԻՍԿԻՏԱՐ

Դիւղօրէ յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 2/14-ին: Տեղեկութեանց համար պարտէ գիմել առ Փոխ-Տնօրէնուհին, Միս Զէնճիղ, յաւելուած ծախան գումար մը կ'առնուի:

Տեղեկութեանց համար գիմել առ Մր. Փիթ, ի Պայպըլ Հառաւ, կամ առ Տնօրէն, Մր. Բապըթ Զէմպըր, ի Պարտիզակ:

Կ. պոլիս:

Կ. պոլիս: Երիտ. Գրիստ. Ընկերակցութեան աղօթից ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 8-ին ըստ Թուրքաց, Պայպըլ Հառաւի մատրան մէջ:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Օգոստ. 21 ըստ Յուլի, և սեպտ. 2 ըստ Լատ., 1893

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սաքս Բոսպորի կոթայի գուրդին յուր ղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ի ներկայութեան Գերմանիոյ կայսեր, Ուէյլսի իշխանին եւ Սաքսոնիոյ թագաւորին։ Հանդիմանելով դուքսը, որ զաւակ չթողուր, էր երէց եւ միակ եղբայր Սլաւերթ իշխանի, վիթթորիա թագուհւոյն ամուսնոյն, որ առաւել քան 30 տարի առաջ մեռած է։ Վասն որոյ դքսական գահուն յաջորդելու իրաւունքը կը վերաբերէր Ուէյլսի իշխանին, սակայն որովհետեւ Նորին Բարձրութիւն սակայն գահուն ժառանգն է, դքսութիւնը անցաւ Էտիմպուրկի դուքսին, որ վիթթորիա թագուհւոյն երկրորդ որդին է։ Ոմանք կը կարծէին թէ Էտիմպուրկի դուքսն այս դիրքէն պիտի հրաժարէր ի նպաստ իւր որդւոյն, որովհետեւ բրիտանական գահուն յաջորդելու իրաւունքը կրնար ունենալ օր մը։ Սակայն դուքսը Մեծին Բրիտանիոյ թագաւոր ըլլալու շատ քիչ յոյս կրնար ունենալ, վասն զի ոչ միայն Ուէյլսի իշխանը, այլ նաեւ անոր չորս զաւակները եւ երկու թոռները յաջորդութեան իրաւանց մասին իրմէ առաջ կու գան։ Սաքս Բոսպորի կոթայի դքսութիւնը շատ փոքր է եւ իբր 200,000 բնակիչ միայն կը պարունակէ, սակայն հանդուցեալ դուքսն ահագին հարստութիւն թողած է իւր յաջորդին։

—Էմին փաշայի ինն տարեկան աղջկը, Ֆէրիտէ, քանի մը օր առաջ Բուսթիոյ Նայսէ քաղաքն հասաւ, եւ հոն ընդհանուր ուշադրութեան առարկայ եղած է։ Ֆէրիտէ կը գտնուի Էմին փաշայի քրոջ, Մէլանի Զնիցէրի, խնամոց ներքեւ։ Ծառ փափուկ աղջիկ է, սակայն յայտնի նմանութիւն մը ունի իւր հօր, եւ ժառանգած է անոր մտաւոր գործունէութիւնը եւ լեզուապիտական տաղանդը։ Արաբերէն, դերմաներէն, անգլիերէն, ֆրանսերէն եւ իտալերէն կը խօսի։ Արաբերէնի չափ լաւ չխօսիր գերմաներէնը, զոր սակայն եւրոպական միւս լեզուներէն աւելի լաւ կը խօսի։ Աղջկը կը յայտարարէ թէ ինքն գերմանացի է եւ գերմանական դաստիարակութիւն պիտի ընդունի։ Էմին փաշա իւր վերջին ձախող արշաւանքն սկսելէ առաջ իւր աղջկան ապագային համար մեծ գումար մը ստակ պահ տուած էր ի Պակամոյոյ։

—Փրանսական նորընտիր Երեսփոխանական Ժողովոյ մէջ երեսփոխանաց ամբողջ թիւը պիտի ըլլայ 581։ Օգոստ. 20ին, կիրակի օր, ընտրուեցան 345 Հանրապետականք, 30 Ընկերակրականք եւ 69 Պաշտանողականք։ Այս վերջնոց 13ը Հանրապետութեան յարած են, մինչ 36ը դեռ Միապետական կը կոչեն գիրենք։ Ընտրական 164 շրջանակներու մէջ երկրորդ քուէարկութիւն կատարել հարկ եղած է, եւ հեռաւոր գաղթականութեանց մէջ գտնուած երեք շրջանակներէ եւս դեռ լուր առնուած չէ։ Հանրապետականք 63 աթոռ չահեցան, եւ նախարարական լրագիրք մեծ բերկրանք կը ցուցնեն կառավարութեան յաղթութեան համար։

—Գերմանական Ուէսթֆալիա նահանգին ածխահանքէն միոյն մէջ օգոստ. 19ին պայթում մը տեղի ունեցաւ, յորում կենաց մեծ կորուստ եղաւ։ Հանքէն առաւել քան 30 մարմիններ դուրս հանուած էին, եւ

ահա հողը փլելով գոցեց հանքին բերանը եւ յապաղեցուց ազատման գործը։

—Փրանսական եւ իտալական կառավարութեանց իմաստուն եւ ուղիղ աշխարհավարութեանց շնորհիւ փակուեցաւ միջադէպ մը, որ անխորհուրդ անձանց ձեռքը կրնար ծանր հետեւանքներ ունենալ։ Խուժմը իտալացի գործաւորներ, որ կ'աշխատէին ֆրանսական էլ Մորթ քաղաքին մէջ, թըշնամական վարմանց նշաւակ եղան Փրանսացիներու կողմէ, սակայն ֆրանսական կառավարութիւնն անմիջապէս պաշտօնէ գաղղեցուց քաղաքապետը, եւ ֆրանսացի եօթն պարագլուխները ձերբակալեց։ Իտալական կառավարութիւնն եւս յայտարարեց թէ ասով գոհացում ընդունած էր, եւ միջադէպը փակուեցաւ։

—Զուլիցերիոյ մէջ Ժողովրդային քուէարկութիւն մը կատարուեցաւ, յորում ստուար մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ օրէնք մը, որ կը տրամադրէ թէ կենդանիներ մորթելէ առաջ պէտք է անդգայ ընել զայն։

—Նոյե Թոյե Փէթէ կը թելադրէ որ Փրանսա այժմ կրնայ Մալաքա թերակղզւոյն մէջէն ջրանց մը բանալու ձեռնարկել։ Եթէ այսպիսի ջրանց մը բացուի, յայնժամ Զինաստան տանող ճամբան շատ կը կարճի եւ թերակղզւոյն հարաւային ծայրը գտնուող անգլիական Սինկափոր քաղաքին կարեւորութիւնը կը նուազի, մինչ ֆրանսական թեւարկութեան ներքեւ գտնուող Քամպուտիա եւ Անամ երկրաց վաճառականական կարեւորութիւնը կ'աւելնայ։

—Դրամական կայունութիւնն սկսած է բարւոքիլ ի Միացեալ Նահանգս։ Դրամատանց անանկութիւնք դրեթէ բոլորովին դադրած են, եւ քանի մը դրամատուններ, որ քանի մը չաքաթ առաջ դադարեցուցած էին իրենց վճարումները, սկսած են իրենց գործառնութիւնները։ Այօռա նահանգին մէկ քաղաքին չորս դրամատուններն եւս իրենց գումարները փակած էին, սակայն անոնցմէ երկուքն այժմ դարձեալ գործի սկսած են։ Քանի մը մեծ գործարաններ, որ փակուած էին, վերստին սկսած են գործել։ Ստալը դեռ քիչ է, թէեւ ոչ առաջուան չափ քիչ, վասն զի մեծաքանակ ոսկի բերուած է Եւրոպայէ։ Դրամական տաղանդը բոլորովին անցած չկրնար համարուիլ, սակայն եւեւ մըտական շրջանակներու մէջ հաստատ համոզում գոյացած է թէ յոռեգոյն Ժամանակն անցած է։

—Միացեալ Նահանգաց Երեսփոխանական Ժողովը 110ի դէմ 239 քուէով որոշեց ետ առնուլ այն օրէնքը որով կառավարութիւնը պարտաւորեալ էր ամէն ամիս մեծաքանակ արծաթ գնել, եւ շատ տարակոյս չկայ թէ Երեսփոխան եւս նմանօրինակ որոշում մը պիտի տայ։ Երբ այս օրէնքը ջնջուի, յայնժամ հաւանօրէն Աղգային Ժողովը պիտի փակուի մինչեւ գեկտեմբեր։

—Յունաստանի թագուհին Քոնստանտինական երկուշաբթի օր, եւ նոյն օրը Ռուսիոյ կայսերական գերդաստանը Լիպաւէ Քոնստանտին ուղեւորեցաւ։

—Ռուսիոյ մէջ հետախուզ կը սաստկանայ։ Օգոստ. 13էն մինչեւ 20, մէկ շաբթուան մէջ, 184 մահեր պատահեցան Քիէվի նահանգին մէջ, 191 մահեր՝ Նիժնի Նովոգորոտի մէջ, 109 մահեր՝ Տոնի գաւառին մէջ, եւ աւելի քիչ թուով մահեր՝ ուրիշ նահանգներու մէջ։ Մոսքուա քաղաքին մէջ օրական 30-40 մահեր կը պատահին։ Օրէի

նահանգէն 213 անձինք հետախուզի զոհ գացած են վեց օրուան մէջ, եւ Փոտոլիա նահանգէն 423 անձինք՝ տասներկու օրուան մէջ։ Պուքրէշէ կը հետադրուի թէ համաճարակն սկսած է տկարանալ ի Ռուսիայ։ Ամբողջ երկրին մէջ հետախուզ 39 մահեր պատահած են կիրակի օր, 27 մահեր՝ երկուշաբթի օր, եւ 22 մահեր՝ երեքշաբթի օր։ Իտալիոյ մէջ հետախուզ փոփոխութիւն կրած չթուիր։ Նափոլիի մէջ օրական 8-10 մահեր կը պատահին եւ օրական սակաւաթիւ մահեր՝ քանի մը ուրիշ տեղեաց մէջ։ Հետախուզ կը ծաւալի նաեւ Սւստրիա-Հունգարիոյ մէջ, մասնաւորապէս ռուսական սահմանագլխոյն մօտ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանի հպատակները բարեբաղդ համարելու են զիրենք որ Նորին Վեհափառութեան գահակալութեան տարեդարձը տեղի կ'ունենայ տարւոյն ճիշդ այս եղանակին մէջ երբ օդին մեղմութիւնը շատ կը նպաստէ այս տարեդարձին շքեղապէս տօնախմբման։ Եւ չենք կարծեր որ Վեհ. Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Բ.ի գահակալութենէն հետէ անցած 17 տարիներուն մէջ այս տարեդարձին առթիւ մայրաքաղաքիս բնակիչք վայելած էին աւելի գեղեցիկ երեկոյ մը քան զոր Նախախնամութիւնը մեղ պարգեւեց այս հինգշաբթի։ Յերեկին մեր ուշադրութիւնը գրաւուեցաւ տեսնելով որ ամէն մարդ օրուան պահանջած ոգեւորութիւնն զգեցած էր, եւ մեղ այնպէս թուեցաւ թէ երբեք տեսած չէինք այնքան հիւսեր լաստակերտ չինելու պարագայ, եւ այնքան բեռնակիրներ լապտեր փոխադրելու պարագայ։ Երբ երեկոյ եղաւ եւ սկսանք հիւրի մը հետ քարափին վրայ շքիլ դիտելու համար լուսավառութիւնները, որոց մասին Կ. պոլիս իւր հետ մրցող չուրի, «Գեղեցիկ է, գեղեցիկ է», բացազանչութենէն զատ ուրիշ բան չէինք կրնար ըսել։

Այս անցեալ տարւոյն վրայ ակնարկ մը նետելով շնորհակալութեան շատ պատճառներ կը տեսնենք։ Թուրքիոյ նահանգաց մէկ մասին մէջ հունձքն առատ եղած է։ համաճարակ հիւանդութիւնը, որ Եւրոպայի շատ կողմերը տարածուած է այժմ, Թուրքիոյ քանի մը մասանց մէջ միայն երեւցած է եւ այդ տեղեաց մէջ եւս երկիւղալի հանգամանք չունի։ Երկրին արտաքին յարաբերութիւնք, Վեհ. Սուլթանի իմաստուն եւ խաղաղասիրական աշխարհավարութեան շնորհիւ, այնքան բարեւոք վիճակի մէջ են որ հազիւ կարելի կը թուի աւելի բարեւոքիլ զայնս։ Քաղաքական երկինքն այնքան պայծառ եւ անամպ է որքան էր նախընթաց գիշերուան բնական երկինքը, որոյ աստղերն իրենց անաղարտ լոյսը մեր վրայ ծագած էին։

Այս ընդհանուր յաջողութեան մէջ կան ոմանք որ նեղութեան մէջ կը գտնուին, եւ բնական կը թուի մեղ զանոնք յիշել այս ուրախութեան պահուն, մասնաւորապէս քանի որ Վեհ. Սուլթանի նշանաւոր բարեմասնութիւններէն մին է այն հողածուրթիւնը զոր կը ցուցնէ երկրին ամէն կարգի տառապելոց համար։ Ո եւ է մեծ հրդեհի, երկրաշարժի, կամ հիւանդութեան մը ճարակման նկարագրութեանէն ետքը միշտ կը ծանուցուի թէ Նորին Վեհափառութիւն մեծ գումար մը շնորհած է ի նպաստ կարօտելոց։ Այս եւ ուրիշ գովելի ուղ-

դուրսեանց մէջ վեհ. Սուլթանի օրինա-
կին պէտք է հետեւիլ, եւ տարակոյս չու-
նինք թէ Նորին Վեհափառութիւն զո-
հունակութիւն պիտի դրայ, երբ իւր
ժողովուրդը «Կեցցէ՛ վեհ. Սուլթան», ա-
զաղակելու ատեն անոր օրինակին կը հե-
տեւի առատաձեռնութեան մէջ, եւ կը յիշէ
զանոնք որ կը տառապին սովէ, երկրաշար-
ժէ, եւ այն դործի դադարէն եւ ընդհանուր
տագնապէն որ հետախտի մինչեւ իսկ թե-
թեւագոյն ճարակութենէն եւ Կաթաղի
կարգադրութիւններէն անբաժան են:

—Անցեալ հինգշաբթի երկու շոգենաւերու
միջեւ աղետալի ընդհարում մը տեղի ունեցաւ
Մարմարա Ծովուն մէջ, համանուն կղզւոյն
մօտ: Օդը պայծառ էր եւ ծովը հանդարտ:
Ընդհարումը սխալ հաշուի հետեւանք էր,
եւ երբ դատաստան տեղի ունենայ, յայնժամ
հաւանօրէն պիտի յայտնուի թէ ով էր պա-
տասխանատուն: Ընդհարումը տեղի ունե-
ցաւ անգղիական Բաթլէր եւ գերմանական
Իւլիս շոգենաւերուն միջեւ, որոց վեր-
ջինը 40 վայրկեան յետոյ ընկղմեցաւ: Բա-
թլէրը դարձաւ կենաց կորուստ չեղաւ, վասն
զի Իւլիսի նաւաստեաց մեծ մասը միւս
շոգենաւը ցատկեցին երբ երկու շոգենաւք
իրարու կցուած էին, եւ մնացեալք նա-
ւակներով աղտոտեցան: Իւլիսի եւ իւր
բեռան արժէքը 40-50,000 ոսկի կը հաշ-
ուուի:

—Պաշտօնական ազդ մը կը յայտարարէ
որ թէեւ Յունաստան եւ Պուլկարիա Կա-
թաղիս զբաղ են Կ. պոլսի եկող ուղեւոր-
ներու համար, սակայն կասկածելի հիւան-
դութիւն երեք պատահած է մայրաքա-
ղաքիս եւ շրջակայից մէջ եւ հանրային ա-
ռողջութիւնը լաւ է: Քանի որ հետախտը
մեզ մօտ տեղեր կը ճարակի, բնական է որ
աննշան պատճառներով զորոյց կլլէ թէ այս
հիւանդութիւնն սկսած է հոս եւս ճարա-
կիլ: Պաշտօնական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ այս
զորոյցներ անհիմն են: Ո՛չ Հապիպէ անուն
կինը, որ ինքնագիր մէջ մեռաւ, ո՛չ այն ա-
շակերտը, որ Գուլէլիի նախապատրաստա-
կան դպրոցին մէջ մեռաւ, եւ ո՛չ այն երեք
կասկածի տակ եղած հիւանդները, որ
սկսած են ապաքինիլ, հետախտով վարակ-
ուած էին: Նոյն ատեն մայրաքաղաքիս
զանազան թաղապետութեանց պաշտօնէից
կրկին եւ կրկին հրահանգ տրուած է որ
առողջապահական ամէն հարկաւոր միջոց
ձեռք առնուն եւ արթուն հսկողու-
թիւն ի գործ դնեն փողոցներու եւ հան-
րային տեղերու վրայ: Ներքին գործոց նա-
խարար ինքի Րիֆաթ փաշա եւ խորհրդա-
կան Ասմէտ Բէֆիդ պէյ եւ քաղաքապետ
Բըտփան պէյ այս առողջապահական միջոց-
ներուն գործադրման կը հսկեն:

Զմիւռնիոյ մէջ ճարակող հիւանդութենէն
օրական 6-15 մահեր կը պատահին: Լսած
չենք սակայն թէ այդ հիւանդութիւնը նա-
հանգին ուրիշ կողմերն ալ ճարակած ըլլայ:
Պատրայի նահանգին Նասիրիյէ անուն տեղ-
ւոյն մէջ համաճարակը օգոստ. 25ին երեւ-
ցաւ, եւ հետեւեալ օրը 19 անձինք վարակ-
ուեցան եւ 6 անձինք մեռան: Պազտաթի
մէջ եւս այդ հիւանդութեամբ վարակուող-
ներ եղած են:

—Առողջապահական վարչութիւնը կը ծա-
նուցանէ թէ Օսմանայէ եկող նաւերուն
համար հաստատուած հնդօրեայ Կաթաղիս
վերածուած է 24 ժամու հսկողութեան
ի Գալաթ:

—Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ

շոգենաւային Շիրքէթը ինչորիէ ընկերու-
թիւնը երկու նոր շոգենաւեր յանձնարա-
րած է յԱնգղիա որ մինչեւ յառաջիկայ դա-
րուն պատրաստ պիտի ըլլան: Այս շոգե-
նաւեր ժամը 17½ մղոն արագութիւն պիտի
ունենան, եւ իւրաքանչիւրին համար պիտի
վճարուի 14,000 ոսկի:

—Տիրաւորակերտ ի մօտոյ պիտի ունենայ
կանոնաւոր ականներ, որոց համար 300,000
ոսկի պիտի ծախուի: Ստակը պիտի հայ-
թայթուի 4 առ հարիւր տոկոս բերող փո-
խառութեամբ մը որ քաղաքապետութեան
կալուածներով եւ քաղաքային տուրքերով
պիտի երաշխաւորուի:

—Որոշուած է ընդարձակել ինքիի նա-
ւային վարժարանը:

—Կայսերական Իւսթէ մը Գատըգիւղի
հրդեհին տեղը փայտաշէն տուներ կառու-
ցանելու թոյլտուութիւն ըրած է:

—Սերայիական նոր դեսպան Մ. Վէլիմի-
րովիչ երկուշաբթի օր պատիւ ունեցաւ
ներկայանալ վեհ. Սուլթանի եւ իւր վկայա-
դրերը մատոյց Նորին Վեհափառութեան:

—Ժամանակէ մը հետէ երկրաշարժի ցնց-
մունք դադարած էին Մանասթըրի կուսա-
կալութեան Գորիցա քաղաքին մէջ, բայց
վերջերս սկսած են վերստին զգացուիլ: Այս
նոր ցնցմունք թէեւ սաստիկ չեն, սակայն
բնականաբար անհանգիստ կացութեան կը
մատնեն բնակիչները: Մալաթիայէ եւս կը
գրեն թէ բնակչաց մեծ մասը վրաններու
տակ պիտի անցունեն յառաջիկայ ձմեռը,
վասն զի զեռ խոհեմութիւն չեն համարիր
վերաշինել իրենց տուները: Անցեալ շաբաթ
օր սաստիկ ցնցում մը եւս տեղի ունեցաւ
այդ քաղաքին մէջ:

—Անցեալ շաբթու հրդեհ պատահեցաւ
Ադ Տաղի անտառին մէջ եւ առաւել քան
տասն արտավար տարածութեամբ գետնի
վրայ գտնուող ծառերը հրոյ ճարակ եղան:
Ուրիշ եւ առաւել մեծ հրդեհ մը պատահե-
ցաւ Սանտըղը գաւառակին Ախըր անուն
տեղւոյն մէջ, ուր իբր յիսուն արտավար
ընդարձակութեամբ անտառ հրոյ ճարակ
եղաւ:

—Գոնեայի կուսակալութեան Նիկոս
քաղաքին եւ Գաթթէմունիի Կէօյնիկ քա-
ղաքին մէջ արջառոց հիւանդութիւն ծա-
ղած է:

—Երեքշաբթի օր 500 դաղթականներ
Վառնայէ շոգենաւով Գալաթ հասան եւ
հոն մաքրանոցին մէջ Կաթաղիս ենթակա-
ռեցան: Ռուսական շոգենաւ մը եւս
Խրիմէ դաղթականներ բերաւ եւ Գալաթի
մէջ ցամաք հանեց:

—Յովսէփ անուն հայ խոհարար մը իւր
տան մէջ սենեկին առաստաղէն կախուած
գտնուեցաւ ի Սամաթիա: Ոստիկանութիւն-
նը քննութիւն բացած է:

—Թուրք լրագրաց մէջ հետազայն կը
կարդանք:

Յառաջագոյն հաշիւ եղած էր թէ Ադ-
րիանուպոլսոյ քով Մարիցա եւ Թունճա
գետերուն եղերքը թուրքեր կառուցանելու
համար 1,237,000 դահ. ծախք պիտի եր-
թայ: Յետոյ ուրիշ քննութիւն մը կա-
տարուեցաւ, եւ այս ծրագրին վրայ տե-
ղեկագիր մը պատրաստելու համար կաղ-
մուած յանձնախումբը յայտարարեց թէ
առաջարկեալ շինութիւններէն զատ ուրիշ
շինութիւնք եւս հարկաւոր են ծրագիրը
կատարելագործելու համար: Կը կարծուի
թէ այս նոր շինութեանց համար 1,024,500
դահ. ծախք պիտի երթայ: Խնդիրը նախա-

րարաց խորհրդոյ առջեւ եկաւ, եւ ապա
վեհ. Սուլթանի ներկայացուեցաւ: Նորին
Վեհափառութիւն վաւերացուց ծրագիրը եւ
Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան
արտօնութիւն տուաւ ի գլուխ հանել զայն
իւր ամբողջութեամբ: Նաեւ հրամայեց
որ ստակը հայթայթուի ճամբաներու շի-
նութեան համար առնուած տուրքէն: Շի-
նութիւնք պիտի կատարուին ընդ տեսչու-
թեամբ մասնաւոր յանձնախումբի մը, ու
րում կայսերական հրամանաւ պիտի աւ-
գամակցին ճարտարագէտ Էմին Էֆ. եւ երկ-
րորդ զօրաբանակի սպաններէն մին:

—Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տա-
րեգարձին օրը հրատարակուած թուրք
լրագիրք կը պարունակեն պաշտօնական
յայտարարութիւն մը, որով կը ծանուցուի
թէ վեհ. Սուլթանը առանձնաշնորհաւ նոր
պատուանշան մը հաստատած է Խաթաւա-
Ալ Օսման անուն: Այս նորահաստատ պատ-
ուանշան պիտի տրուի օսմանեան գերաւ-
տանին վերաբերող անձերու, օտար վեհա-
պետներու եւ ասոնց գերաւատանաց ան-
դամներուն, եւ օսմանեան պետութեան
այն բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն
որ երկրին բարեօր ծառայութիւններ մա-
տուցած են: Նոյն անուամբ աւելի փոքր
պատուանշան մը եւս հաստատուած է, որ
պիտի տրուի երկրին հաւատարմաբար ծա-
ռայող պաշտօնէից:

—Կ. պոլսոյ արուեստահանգիսին համար
խորհրդակցութիւնք յառաջ կը տարուի:
Արուեստահանգիսին յանձնաժողովն այս
պահուս ունի իւր առջեւ ընդարձակ ծրա-
գիր մը կառուցանելի շէնքերուն համար:
Արուեստահանգիսին մէջ ի ցոյց պիտի դր-
ուին Թուրքիոյ երկրագործական եւ ար-
հեստական արտադրութիւնք միայն. իսկ
բացառաբար պիտի ընդունուին օտար եր-
կիրներու երկրագործական նորահար գոր-
ծիները:

—Կը ծանուցուի թէ Էջմիածնայ Սինդի-
նախկին երկու անգամբ, Գեւ. Սուրբա-
նայիսկոյոս Պարդեանց եւ Գեւ. Սարգիս-
նայիսկոյոս իրաւաւէրտեան, որ Էջմիածնէ
հեռացուելով Օրէլ եւ Բոլթալա զրկուած
էին, այս օրերս Օսմանա պիտի վերադա-
նան:

—Վեհ. Սուլթանի գահակալութեան տա-
րեգարձին առթիւ այս հինգշաբթի առաւոտ
Գում Գափուի Մայր Եկեղեցւոյ մէջ հա-
ղիսաւոր բարեմաղթութիւններ եւ արթը-
ներ կատարուեցան վասն կենաց Նորին
Վեհափառութեան:

ԱԶԴ

Տղայոց Աւետիքէի սեպտեմբեր ամսոյ
թիւը փոխանակ այս շաբթուան յառաջիկայ
շաբաթ պիտի հրատարակուի խմբագրին
առժամանակեայ բացակայութեան պատճա-
ռաւ:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
Օգոստ. 21/2, 1893			
Գոնտիլտէ	24 15	Բաժին	83 50
Պարտուց	3 արդարման	Թղթագրամ	(Թաւփիւթ
Տեւոյն	Գոյմէսի	19 20	Թահիլթը 0 50
ԴՐԱՄԱ, ՅԱՐ. ոսկին 100 է			
Գէճիտի	407 38	Ռուսիոյ	90 21
Գէթալի	97	Նարդեհ	87 48
Պէշիք	401 10	Գրիւթ	54 48
Ալթըք	401	Անգլ. ոսկի	410 9
Դրանք Թղթագրամ 8 72			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՐ ՊՅԱՅՆԻ
Ֆինանսընթեր Եղուշը, Ամերիկացի Խան